

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci změny místní příslušnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí

A. Závěry šetření

Na základě podnětu pana A. A. (dále také „stěžovatel“ či „otec“) jsem zahájila šetření Úřadu městské části Praha 1 (dále také „ÚMČ Praha 1“) a Magistrátu hlavního města Prahy (dále také „MHMP“) ve věci změny místní příslušnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ve zprávě o šetření ze dne 19. 3. 2018 jsem konstatovala, že:

- Existují **důvodné pochybnosti o nepodjatosti** sociálních pracovníků Úřadu městské části Praha 1, pro které by měly být vyloučeny z poskytování sociálně-právní ochrany nezletilým Štefanovi A. a Markovi A.
- I když v rámci poskytování sociálně-právní ochrany dítěti **nevede** orgán sociálně-právní ochrany dětí **správní řízení, je možné uplatnit námitku podjatosti**, neboť se jedná o postup správního orgánu podle části čtvrté správního řádu, která stanoví obdobné užití § 14 správního řádu.
- **Úřad městské části Praha 1 i Magistrát hlavního města Prahy pochybili nesprávným rozhodnutím o námitce podjatosti stěžovatele.**
- **Magistrát hlavního města Prahy** měl na základě podnětu tajemníka Úřadu městské části Praha 1 ke změně příslušnosti OSPOD ze dne 1. 7. 2015 a žádostí stěžovatele o změnu příslušnosti OSPOD z května a června 2015 **provést** pro důvodné pochybnosti o nepodjatosti sociálních pracovníků OSPOD **povinnou delegaci**, tzn. výkonem sociálně-právní ochrany Štefana A. a Marka A. pověřit sousední OSPOD i bez ohledu na to, že tajemník Úřadu městské části Praha 1 předtím nerozhodl o vyloučení sociálních pracovníků Úřadu městské části Praha 1 pro podjatost. Takto měl dle mého názoru Magistrát hlavního města Prahy postupovat z vlastní iniciativy i v době vydání zprávy o šetření a provést povinnou delegaci.
- Úřad městské části Praha 1 měl za situace dlouhodobé nespolupráce stěžovatele s Úřadem městské části Praha 1 a narušených vztahů zvažovat postoupení věci z důvodu vhodnosti na jiný OSPOD. Nepověří-li Magistrát hlavního města Prahy sousední OSPOD výkonem sociálně-právní ochrany Štefana A. a Marka A. z důvodu vyloučení sociálních pracovníků Úřadu městské části Praha 1 pro podjatost, měl by **Úřad městské části Praha 1 věc postoupit z důvodu vhodnosti** jinému věcně příslušnému správnímu orgánu (s jeho předchozím souhlasem).

B. Vyjádření úřadů

Ve zprávě o šetření jsem požádala úřady o vyjádření ke zjištěným pochybením a informaci o přijatých opatřeních k nápravě.

Tajemník Úřadu městské části Praha 1 Mgr. Ing. František Dvořák sdělil, že vyčkává, zda Magistrát hlavního města Prahy využije navržené řešení aplikace § 131 odst. 4 správního řádu.

Magistrát hlavního města Prahy mimo jiné uvedl, že od roku 2015 došlo v obsazení orgánu sociálně-právní ochrany dětí k personálním změnám, kdy dnešní personální obsazení je prakticky zcela odlišné od původního stavu, a požádal o prodloužení lhůty k vyjádření z důvodu nutnosti seznámit se s kompletní spisovou dokumentací nezletilých dětí. Vyjádření jsem dosud ani přes opakované urgencye neobdržela, což pokládám za zcela nepřijatelné.

C. Závěrečné hodnocení

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Podrobná argumentace je obsažena ve zprávě o šetření ze dne 19. 3. 2018. Ve stručnosti shrnuji následující.

MHMP obdržel podnět tajemníka ÚMČ Praha 1 ze dne 1. 7. 2015, reagující na žádost stěžovatele o výměnu OSPOD, učiněnou vůči tajemníkovi stěžovatelem dne 19. 6. 2015. Tajemník uvedl, že stěžovatel podal na úřednice ÚMČ Praha 1 trestní oznámení a také že ÚMČ Praha 1 podal na stěžovatele **podnět k zahájení trestního řízení** ze dne 17. 4. 2015. Tajemník požádal MHMP, aby znovu posoudil, zda nedošlo k naplnění podmínek uvedených v ustanovení § 131 odst. 4 nebo odst. 5 správního řádu, přičemž změnu správního orgánu **doporučil**.

MHMP k uvedenému před vydáním zprávy o šetření sdělil, že jedná-li se o podaná trestní oznámení, tak k jejich podání v jakékoliv věci na kohokoliv je, s vědomím možných následků za neoprávněné podání, oprávněn kdokoliv. Podal-li tedy otec na pracovnice OSPOD trestní oznámení, je to jeho nezadatelné právo.

S tím lze samozřejmě souhlasit, přestože tento závěr nekonvenuje Stanovisku Ministerstva práce a sociálních věcí.¹ Stanovisko zmiňuje, že pokud je rodičem na sociálního pracovníka podáno trestní oznámení v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany, mohou vzniknout důvodné pochybnosti o nepodjatosti sociálního pracovníka, a že z důvodu podání trestního oznámení na všechny sociální pracovníky příslušného OSPOD by mohlo dojít k vyloučení všech úředních osob. I já se však stejně jako MHMP domnívám, a vyjádřila jsem to ve zprávě o šetření, že podjatost úřední osoby **nelze dovozovat bez dalšího** jen ze skutečnosti, že účastník řízení podá na úřední osobu stížnost či trestní oznámení.²

Nemohu se však ztotožnit s vyjádřením MHMP, že shodná (pozn. jako situace ohledně trestního oznámení otce na sociální pracovnice OSPOD) je i situace ohledně trestního oznámení podaného ze strany OSPOD na otce v dubnu 2015. Podle mého názoru se jedná o odlišnou situaci.

1 Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí k vyřizování námitek podjatosti vůči zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany dětí ze dne 20. 2. 2012, dostupné na https://www.mpsv.cz/files/clanky/12556/2800_001.pdf.

2 Shodně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 As 190/2015 ze dne 10. 8. 2016, dostupný na www.nssoud.cz.

MHMP uvedl, že OSPOD má zákonem, konkrétně podle § 51 odst. 5 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí,³ přímo stanovenou povinnost oznamovat orgánům činným v trestním řízení skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán na **dítěti** trestný čin. Mají-li tedy důvodné podezření, že byl takový čin spáchán a spáchal ho otec, musí takové oznámení učinit bez ohledu na možné následky. Podle MHMP je dále na straně soudu (pokud mu bude orgány činnými v trestním řízení věc k rozhodnutí vůbec předložena), aby konstatoval a podložil, zda se otec směrem k **dětem** nějakého trestného činu dopustil. Potud nemám vůči sdělením MHMP výhrady.

Z obsahu trestního oznámení OSPOD na otce však vyplývá, že OSPOD se zmiňuje nejen o zanedbání povinné výživy, ale vyjadřuje se i o pokračování otce v trestné činnosti, a to pomluvě matky spočívající v jejím obviňování na různých institucích a v nebezpečném pronásledování matky, a maření úředního rozhodnutí tím, že otec i přes zákaz nadále kontaktuje matku. Mám za to, že takové hodnocení jde nad rámec oznamovací povinnosti zakotvené v ustanovení § 51 odst. 5 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí. OSPOD nepřísluší suplovat trestní oznámení matky a de facto se stavět do role jejího zástupce či obhájce. Tím popsané jednání stěžovatele, pokud by se prokázalo, nijak nebagatelizují, ale naznačují, že trestní oznámení OSPOD na otce oprávněně **mohlo vzbudit důvodnou pochybnost o nepodjatosti** sociálních pracovníků, resp. minimálně podepsané vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví Úřadu městské části Praha 1 Ing. Renaty Banzetové (která tuto svou funkci vykonává nadále a může se stát, že místo ní nebude možné určit jinou úřední osobu, která k ní není ve vztahu podřízenosti).

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu důvodem pro vyloučení úřední osoby pro podjatost není, pokud tato osoba podá na (zástupce) účastníka řízení trestní oznámení, v němž **nepřekročí pracovní a neosobní rámec**.⁴ Dospěla jsem však k závěru, že trestní oznámení OSPOD na otce tento rámec překročilo a tuto skutečnost nelze zdůvodnit ani extenzivním výkladem § 51 odst. 5 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Správní řád nevyžaduje jistotu ani přiměřenou pravděpodobnost existence nežádoucího vztahu úřední osoby k věci či k účastníkům řízení, postačí již, jestliže o **nepodjatosti lze pochybovat**. Tedy již při vzniku pochybnosti o nepodjatosti úřední osoby má být tato osoba z projednávání a rozhodování věci vyloučena. Podle metodické pomůcky Ministerstva vnitra⁵ musí účastník domnělou podjatost konkrétně odůvodnit a podložit. Není ovšem nutné, aby prokázal skutečný poměr úřední osoby k rozhodované věci, ale postačí, **vzniká-li na základě nějakého objektivně vnímatelného projevu vůle či jednání poměrně nízká míra podezření**. Stejně tak Nejvyšší správní soud ve své rozhodovací praxi, podrobněji zmíněné ve zprávě o šetření, uvádí, že musí existovat **objektivní okolnosti, které by mohly vést k legitimním pochybnostem** o nezaujatém poměru úřední osoby k věci, nebo jinými slovy rozumné a z reality vycházející důvody k domněnce, že zde může

3 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

4 Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 Afs 80/2008 ze dne 26. 6. 2009, dostupný na www.nssoud.cz.

5 Metodická pomůcka Ministerstva vnitra k § 14 správního řádu ze dne 9. 5. 2017, dostupná na www.mvcr.cz/soubor/metodika-systemova-podjatost.aspx.

existovat nežádoucí vztah. I podle Ministerstva práce a sociálních věcí je základní podmínkou pro přenesení příslušnosti vždy důvodnost existence podjatosti, tedy stav, kdy takové rozhodnutí je odůvodněno objektivními skutečnostmi, které jsou zejména v otázce podjatosti doložitelné a přezkoumatelné.

Jsem přesvědčena, že trestní oznámení OSPOD na otce jako objektivně vnímatelný projev jednání v části překračující rámec oznamovací povinnosti minimálně nízkou míru podezření vzbuzuje a vede k legitimním pochybnostem o nepodjatosti úředních osob. Kromě toho, v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, k trestnímu oznámení OSPOD na otce přistupuje i **řetězec dalších objektivních skutečností**, popsanych ve zprávě o šetření, které představují relevantní důvod ke vzniku důvodných pochybností o nepodjatosti sociálních pracovníků.

Ohledně procesních aspektů souvisejících s podjatostí odkazuji v plném rozsahu na zprávu o šetření ze dne 19. 3. 2018.

Nadřízený správní orgán si může úsudek o splnění podmínek pro provedení povinné delegace (pověření jiného věcně příslušného podřízeného správního orgánu výkonem sociálně-právní ochrany) učinit sám z vlastní iniciativy, popř. na základě jiného podnětu, než jaký předpokládá § 14 odst. 5 správního řádu. Není proto nutné, aby se nejprve rozhodovalo o námitce podjatosti podle § 14 odst. 3 či aby svou podjatost oznámila podle § 14 odst. 4 sama úřední osoba či osoby, kterých se to týká. Na základě toho jsem ve zprávě o šetření dospěla k závěru, že MHMP měl provést povinnou delegaci podle § 131 odst. 4 správního řádu, a to i bez ohledu na to, zda byla pro podjatost vyloučena jakákoliv z oprávněných úředních osob.

S ohledem na absentující vyjádření MHMP ke zprávě o šetření mi není znám aktuální stav věci ani skutečnost, zda je v současné době důvodné pro pochybnosti o nepodjatosti sociálních pracovníků OSPOD provést povinnou delegaci. Pokud se situace výrazně od doby vydání zprávy o šetření nezměnila a stále existují důvodné pochybnosti o nepodjatosti sociálních pracovníků ÚMČ Praha 1, měl by MHMP z vlastní iniciativy provést povinnou delegaci.

Pokud MHMP nepověří výkonem sociálně-právní ochrany nezletilých Štefana A. a Marka A. sousední OSPOD, měl by ÚMČ Praha 1 věc postoupit z důvodu vhodnosti jinému věcně příslušnému správnímu orgánu (s jeho předchozím souhlasem).

D. Opatření k nápravě

Magistrátu města hlavního města Prahy navrhuji, aby:

- (A) provedl povinnou delegaci podle § 131 odst. 4 správního řádu, tzn. pověřil výkonem sociálně-právní ochrany Štefana a Marka A. sousední OSPOD.

Pokud Magistrát hlavního města Prahy neprovede povinnou delegaci, navrhuji Úřadu městské části Praha 1, aby:

- (B) postoupil věc z důvodu vhodnosti podle § 131 odst. 5 správního řádu jinému věcně příslušnému správnímu orgánu (s jeho předchozím souhlasem).

Závěrečné stanovisko zasílám pověřené ředitelce Magistrátu hlavního města Prahy Ing. Zdeně Javornické a starostovi městské části Praha 1 Mgr. Pavlu Čížinskému a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělili, zda provedli navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Magistrát hlavního města Prahy a Úřad městské části Praha 1 nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Magistrátu hlavního města Prahy a Úřadu městské části Praha 1.

Brno 16. září 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)